

Onlangs voorlopig erkend

Gonczy Polski

Bij de F.C.I. komen regelmatig aanvragen

binnen om aan een rasstandaard

– en daarmee een ras – een

(voorlopige) erkenning te verlenen.

Het gaat vaak om hondenrassen die

in het land van herkomst zijn erkend, maar

daarbuiten niet of nauwelijks bekend zijn.

ONZE HOND stelt ze aan u voor...

- ♦ *Middeleeuws, houten altaarstuk uit Thüringen. Het verbeeldt 'De jacht op de eenhoorn' en toont een aantal jachthonden van het brakkentype. (Foto: Ria Hörter).*

• Landkaart van Polen.

Een voorlopige erkenning door de Fédération Cynologique Internationale (F.C.I.) betekent dat er in een groot aantal Europese landen aan dat ras nationale kampioenschapsprijzen kunnen worden toegekend. Deze rassen komen op tentoonstellingen nog niet in aanmerking voor de internationale kampioenschapsprijs (CACIB), maar kunnen wel de titel van Sectie Winner (zoals Europees Winner) en Wereldwinner krijgen. In november 2006 werd ook de Gonczy Polski voorlopig erkend, onder F.C.I.-nummer 354, en ingedeeld in FCI-rasgroep 6: Lopende Honden en Zweethonden, sectie 1.2: Middelgrote Lopende Honden. In Nederland gebruiken we de originele naam: Gonczy Polski. Echter, (Small) Polish Hunting Dog, Chien Courant Polonais, Polnischer Laufhund en Polish Scenthound komen we ook tegen.

Polanen

Met bijna 313.000 vierkante kilometer en circa 39 miljoen inwoners behoort Polen tot de middelgrote landen in Europa. Landschappelijk is het land zeer gevarieerd, van laagvlaktes in het noorden via plateaus en hoogvlaktes naar de hoge bergen – de Karpaten – in het zuiden; het land telt meer dan 9.000 meren. Nu bestaat de bevolking voor 98% uit Polen (een percentage dat voor de Tweede Wereldoorlog op 65% ligt); 97% daarvan is rooms-

• Prent van Alfred Wierusz Kowalski (1849-1915) met Poolse brakken in de sneeuw.

• In Polen wordt de Gonczy Polski gezien als een waardevol onderdeel van de Poolse cultuur, dat niet verloren mag gaan.

• Hoewel brakken al eeuwen in Polen voorkomen en worden beschouwd als het oudste inheemse 'ras', bestaat de Gónczy Polski formeel pas vanaf 1983. (Foto: Grzegorz Weron).

• Bijzonder is dat deze jachthond – hier in de kleur rood – ook een uitstekende bewaker van have en goed kan zijn. (Foto: Gónczypolski).

• De Gónczy Polski is een waterliefhebber en kan ook bij de jacht op waterwild worden gebruikt. (Foto: Barbara Holki).

• De Gónczy Polski heeft behoefte aan veel beweging en moet zowel lichamelijk als geestelijk worden beziggehouden. Een tekort aan beweging maakt hem chagrijnig en vernielzuchtig. (Foto: E. Ziolk).

• In geheel Polen worden proeven, werktesten en veldwedstrijden gehouden. Daarbij is de Gónczy een graag geziene gast en zijn de wilde zwijnen een graag geziene prooi. (Foto: Sforza Grzymala).

• Op tentoonstellingen in Polen is de Gonczy Polski regelmatig aanwezig. Op buitenshows zijn de exposanten vaak in jachtkleding. Keuring in mei 2004. (Foto: Malgorzata Gnoinska).

• Het temperament van de Gonczy Polski is stabiel en zachtvaardig, intelligent, niet al te moeilijk te trainen, maar soms impulsief. (Foto: Gonczypolski).

katholiek. De naam Polen is afgeleid van een West-Slavische stam, de Polanen. Vanaf de tiende tot de achttiende eeuw is Polen een koninkrijk, maar in 1795 wordt het land, althans wat er nog van over is, bij de Derde Poolse Deling door de buurlanden geannexeerd. Van 1815 tot 1914 is Polen afhankelijk van onder andere Rusland, Oostenrijk en Duitsland. Als er één land in Europa is dat haar grenzen regelmatig, veelal met geweld, ziet verschuiven, is het Polen. Litouwen, Wit-Rusland, Oekraïne, Tsjechië en Duitsland verdelen de Poolse koek en tijdens de Tweede Wereldoorlog vallen Duitse en Sovjet troepen het land binnen. Van 1945 tot 1953 is er sprake van een volksdemocratie onder stalinistische vuist.

In de jaren tachtig zorgt de Russische president Gorbatsjov voor een beetje glasnost – openheid – maar het zal tot 1989 duren alvorens er vrije verkiezingen kunnen worden gehouden. In 2004 treedt Polen toe tot de EEG en rond 2012 hoopt men de Euro te mogen invoeren.

Nationale rassen

Polen heeft nu vijf nationale hondenrassen: de Chart Polski (windhond),

de Ogar Polski (lopende hond), de Polski Owczarek Nizinny (herdershond), de Poolse Tatrachond of Polski Owczarek Podhalanski (herdershond) en de kleine uitvoering van de Ogar Polski, de Gonczy Polski (brak). De Ogar en de Gonczy zijn lid van de grote Oost-Europese brakkenfamilie. In 1995 en 2001 schrijft de bekende Zwitserse kynoloog dr. Hans Räber: *'Der kleine Ogar, der 'Hasenhund', einst in Polen unter dem Namen 'Gonczy Polski' bekannt, scheint heute vollständig verschwunden zu sein.'* De auteur is te pessimistisch en niet goed geïnformeerd; deze kleine 'hazen hond' is weliswaar buiten Polen niet zo bekend, maar in het land van herkomst nog springlevend.

Tartaren Brak?

Graaf Jan Ostroróg (1565-1622) schrijft in 1608 een boek over de jacht, getiteld *Jagen met Hounds*. Als lid van de Poolse aristocratie is hij ongetwijfeld bekend met alle facetten van het jachtbedrijf.

In zijn boek *Bracken des Ostens* (1907) meldt F.B. Laska dat de Poolse brakken gezien moeten worden als rechtstreekse afstammelingen van de Tartaren brak, ook Kostroma brak

genoemd. Een type hond dat de Tartaren eeuwen geleden naar het Europese deel van Rusland meebrengen. Dit standpunt wordt door andere historici niet gedeeld; zij houden het erop dat de eeuwenoude Sint Hubertushond – voorvader van de Bloedhond – bijdraagt aan de ontwikkeling van Poolse brakken. In de middeleeuwen zouden Bloedhonden naar Polen zijn geëxporteerd en zich hebben vermengd met 'Russische hounds'. Ook wordt de (geïmporteerde) Engelse Foxhound genoemd. Hoe dan ook, rassen van buiten Polen zijn ongetwijfeld gekruist met de lokale honden.

In 1875 maakt de Rus S.F. Dawidow een eerste nauwkeurige beschrijving van de Poolse brakken. De jacht met deze honden is dan nog steeds – waar niet? – een privilege van de gegoede klasse. Dawidow noemt twee soorten brakken, de Ogar (hound) – die dan nog Litauer Ogar wordt genoemd – en een kleine brak, die veelvuldig voorkomt. Beide types zijn overwegend zwart met rood-bruine en witte aftekening. Een andere Rus, D.A. Wilinsky, schrijft in hetzelfde jaar dat er drie soorten brakken zijn, een grote, een middelgrote en een kleine. De

UITERLIJK EN RASSTANDAARD

Het **algemene beeld** is dat van een lichte hond, compact van bouw. Het beenwerk is sterk, maar niet grof. In bouw is de Gonczy berekend op een grote mobiliteit en op werken in bergachtige streken. Zijn lichaam is, gemeten vanaf de schouder, iets langer dan hoog.

Het **hoofd** is adellijk en moet in verhouding met het lichaam zijn. De voorsnuit heeft dezelfde lengte als de schedel en is iets gewelfd met een licht geprononceerde stop. De neus is zwart, bruin of vleeskleurig, afhankelijk van de vachtkleur. De vlezig lippen mogen niet hangen of strak staan en overlappen de onderkaak.

Een **schaargebit** is vereist en een compleet gebit wordt op prijs gesteld.

De middelgrote **ogen** staan een tikje scheef en hebben een vriendelijke expressie. De hangende **oren** zijn licht, driehoekig, van middelmatige lengte, worden aan het einde iets breder en hebben een rond uiteinde. Ze zijn op ooghoogte aangezet en de beharing ervan is zacht en zijdeachtig.

Bij de beschrijving van het **lichaam** en de **ledematen** blijkt uit alles dat de Gonczy een werkhond is: gespierde hals, rug en lendenen. De lendenen zijn licht gewelfd. Borstdiepte moet reiken tot aan de ellebogen en de ribben zijn lang en liggen schuin. De buiklijn is licht opgetrokken. De schouder is lang en schuin en de ellebogen mogen noch naar binnen, noch naar buiten staan. Voor- en achterbenen zijn gespierd en hebben licht ovale, iets gewelfde tenen en sterke voetzolen.

De **staart** reikt tot aan het kniegewricht en als de hond in ruste is, wordt deze sabelvormig gedragen. In actie mag hij een tikje hoger staan dan de ruglijn.

Het **gangwerk** van de Gonczy Polski is moeiteloos, harmonisch en energiek. Op een drafje moeten de benen ver uitgrijpen en tijdens het gangwerk moet de ruglijn recht blijven.

De **beharing**, die weinig onderhoud nodig heeft, is hard en ligt dicht tegen de huid aan. Het ras heeft een ondervacht, in de winter meer dan in de zomer.

Er zijn drie soorten **vachtkleuren**:

Black and tan (zwart met roestbruin) met een strakke scheiding van deze kleuren.

Bruin (chocoladebruin) met tan.

Rood, met een zwarte, bruine of vleeskleurige neus. Een vacht in *fawn* (reekleurig, geelbruin) kan licht bedekt zijn met zwart.

Tan mag aanwezig zijn boven de ogen en op de voorsnuit, op de hals of voorborst, op het onderste deel van de ledematen, op de dijbenen, rond de anus en aan de onderkant van de staart.

Kleine, *witte* aftekeningen op de tenen en de borst zijn toegestaan.

De **schofthoogte** van de reuen varieert van 55 tot 59 centimeter en die van de teven van 50 tot 55 centimeter.

Fouten: te lange benen, een te kort of te lang lichaam, te licht beenwerk. Voorts lichte of ronde ogen en een tanggebit. Bij de vacht worden een niet strakke scheiding tussen tan en zwart, zo ook een teveel aan tan als fouten gezien.

Eliminerende fouten: agressie of schuwheid en een bovenvoor- of ondervoor bijtend gebit.

middelgrote, waarin we de Gonczy Polski herkennen, wordt vooral op de hazenjacht gebruikt; de kleinste is slechts 28-30 centimeter hoog en dient uitsluitend voor de hazenjacht.

Jacht

Met dichte, grote bossen, vol met wild, is Polen altijd een land geweest waarin de jacht op groot wild wordt beoefend. Net als in de rest van Europa, is jagen op beren, herten, elanden, everzwijnen voorbehouden aan koningen, de adel en de hogere standen. Het kleinwild en vogelwild zijn voor 'de gewone man'.

Een middeleeuwse kroniek, de *Gall Anonim*, bericht al over jachthonden en de jacht met de Lopende Honden – brakken – dateert nawijsbaar van de dertiende eeuw. Volgens oude kronieken uit de veertiende eeuw staan deze honden in hoog aanzien bij de Poolse adel. We weten dat de brakkenjacht in 1420 zo intensief is, dat er een bevel van koning Wladislaus II Jagiello wordt uitgevaardigd, waarin hij de hazenjacht tot aan de inzaai van de oogst verbiedt.

In de zeventiende eeuw is er weliswaar sprake van twee types Poolse brakken, maar het zal nog tot de negentiende eeuw duren alvorens er gedetailleerde beschrijvingen van de diverse types verschijnen. In het boek *Poradnik Myśliwych* (Gids voor de jacht, 1819) beschrijft Jan Szytier de 'Poolse brak' en de 'Poolse zweethond' en in 1821 is in het tijdschrift *Sylwan* een beschrijving opgenomen van de hand van W. Kozłowski. Beide types – het zware en het lichte – worden in dit tijdschrift genoemd én afgebeeld. Tot slot is er nog een gedetailleerde beschrijving van Ignacy Bogatynski, getiteld *Nauka Lowiectwa* (Jachtwetenschap), dat in 1823-1825 in twee delen verschijnt. Deze beschrijving zou men kunnen zien als een eerste rasbeschrijving.

• *Gonczy Polski pup, 3 maanden oud. (Foto: Ewa Nowak).*

Eerste en Tweede Wereldoorlog

Na de Eerste Wereldoorlog bloeit de jacht met Poolse brakken op, voornamelijk in oost Polen en in de bergen in het zuiden. De Tweede Wereldoorlog slaat een enorm gat in alle jachtactiviteiten; niet alleen verliezen veel jagers het leven, maar ook veel dieren, jachthonden, antieke jachtwapens, paarden en met de jacht verwante bedrijven gaan verloren. Na de Tweede Wereldoorlog komt er een tweede bloeitijd en is de jacht, in tegenstelling tot de eeuwen daarvoor, bereikbaar voor bredere lagen van de bevolking. Tot slot moeten we in de geschiedenis van de Poolse brakken de Poolse kynoloog kolonel Jozef Pawlusiewicz (1903-1978/79) noemen. Net als zijn vader en grootvader jaagt hij met Poolse brakken en fokt ze. Hij schrijft ook de eerste echte rasstandaard en is zeer betrokken bij de ontwikkeling van

de Gonczy Polski. Pawlusiewicz fokt onder de naam 'z *Karpat*' (van de Karpaten). Na de Tweede Wereldoorlog inventariseert hij de overgebleven honden, dan 'ogary' geheten, die hij voornamelijk aantreft in de Bieszczady bergen en in de heuvels van de Karpaten, dichtbij de grens met de Oekraïne. De brakken van de kolonel zijn licht en klein, hebben een zwart hoofd en worden al sinds de jaren vijftig van de twintigste eeuw geregistreerd.

Twee types

Een tweede belangrijke naam in de recente historie van de Gonczy Polski is die van kolonel Peter (Piotr) Kartawik. Hij brengt aan het eind van de jaren vijftig van de vorige eeuw brakken uit Wit-Rusland, waar zijn familie woont, mee naar Polen. Hij laat hen registreren als 'Poolse Ogar' (*Ogar Polski*). Er bestaan vanaf dat moment

twee types: het type Pawlusiewicz (kleiner, lichter beenwerk en donkerder) en het type Kartawik (groter, zwaarder, sterker van bouw). In 1966 'wint' het type Kartawik; het wordt als ras erkend door de F.C.I. onder de naam *Ogar Polski*. Daarna kan het andere type niet meer worden geregistreerd. Sterker nog, ze worden op tentoonstellingen gediskwalificeerd en als bastaards gezien.

Jagers, die de grote kwaliteiten van de 'kleine Ogar' echter wél naar waarde weten te schatten, blijven met het Pawlusiewicz type fokken. Zij selecteren hun pups op basis van bruikbaarheid en hebben eigenlijk geen behoefte aan registratie. Toch probeert men, met medeweten van de Poolse Kennel Club, nog even de beide types door elkaar te fokken, maar de fokresultaten laten duidelijk zien dat beide soorten een zeer verschillend genotype hebben.

- Het tan – roestbruin – mag aanwezig zijn boven de ogen en op de voorsnuit, op de hals of voorborst, op het onderste deel van de ledematen, op de dijbenen, rond de anus en aan de onderkant van de staart.

Oudste inheemse ras

Hoewel brakken dus al eeuwen in Polen voorkomen en worden beschouwd als het oudste inheemse 'ras', bestaat de Gonczy Polski formeel pas vanaf 1983. In dat jaar ontstaat de eerste echte standaard voor het type Pawlusiewicz (*ogarów Pawlusiewicza*) en krijgt het ras zijn huidige naam. In 1989 worden de eerste stambomen voor Gonczy's afgegeven en in 2006, tijdens de Wereldtentoonstelling in Poznan, krijgt het ras tot grote vreugde van de Poolse kynologie de voorlopige F.C.I.-erkenning.

Op dit moment wonen de meeste honden van dit ras in verstedelijkte gebieden, waarmee niet iedereen gelukkig is. Wie Poolse websites bezoekt, zal zien dat er echter nog een flink aantal bezitters is dat actief deelneemt aan de jacht.

De Poolse kampioenstitel is dan ook alleen weggelegd voor honden die met succes aan een werkproef hebben deelgenomen.

De instandhouding van de Gonczy

Polski is in handen van fokkers die ervoor moeten waken dat er niet alleen voldoende honden aan de populatie worden toegevoegd, maar ook dat de meest gewaardeerde aspecten van dit ras, jachtinstinct en een uitstekende neus, bewaard blijven. In Polen wordt de Gonczy gezien als een waardevol onderdeel van de Poolse cultuur, dat niet verloren mag gaan.

Temperament en talenten

De Gonczy Polski heeft behoefte aan veel beweging en moet zowel lichamelijk als geestelijk worden beziggehouden. Een tekort aan beweging maakt hem chagrijnig en vernielzuchtig. Zijn temperament is stabiel en zachtaardig, intelligent; hij is niet al te moeilijk te trainen, maar is soms impulsief. De Poolse allround keurmeester prof. Andrej Kazmierski vertelde mij onlangs dat het temperament van de Gonczy plezieriger is dan dat van de Ogar Polski. Het is één van de redenen waarom het ras bezig is op te bloeien. Bijzonder is dat deze jachthond ook

een uitstekende bewaker van have en goed kan zijn. Een taak waarvoor hij in vroeger eeuwen al wordt gebruikt. De Gonczy is echter in alle opzichten een echte brak en daarvan getuigt ook zijn melodieuze blaf, in diverse toonhoogtes. Hij is wat wantrouwend of terughoudend ten opzichte van vreemden en houdt niet van dwang. Jagers karakteriseren deze hond soms als: 'doortastend, scherp, zelfs tijdens het jachtseizoen, maar tegelijkertijd een gevoelig huisdier.'

De Gonczy is een veelzijdige jachthond, vooral op de hazenjacht in het zuiden van Polen. Als waterliefhebber kan hij ook bij de jacht op waterwild worden gebruikt. Opmerkelijk is zijn gevoel voor richting; een Gonczy kan zich heel goed oriënteren en ook dat maakt hem tot een prima speurhond. In Polen worden proeven, werktesten, veldwedstrijden, en dergelijke gehouden, waarbij de Gonczy een graag geziene gast is, en zijn de wilde zwijnen een graag geziene prooi. Alle jachtactiviteiten zijn aan regels gebonden. Niet-jagers vinden in hem ook een geschikte hond voor agility of flyball, terwijl de Gonczy op tentoonstellingen in Polen nu regelmatig aanwezig is.

Echt rasspecifieke gebreken zijn bij dit ras niet bekend.

Er zijn in Polen nu ongeveer 1250 Gonczy's en soms verschijnen er enige tientallen op tentoonstellingen.

In Nederland heeft dit ras nog geen rasvereniging. <

Alle pogingen zijn in het werk gesteld om de namen van de fotografen van de foto's te achterhalen. Dit is niet altijd gelukt. Wie rechten op afbeeldingen meent te hebben, kan contact opnemen met de auteur.